

SINCRONIA, DIACRONIA E HISTORIA, de Eugenio Coseriu (El problema del cambio lingüístico. Montevideo, 1958, 164 pagini).

Regretăm întârzierea cu care ne parvine această lucrare a lui Eugen Coșeriu, model de investigație vie și actuală, condusă cu o metodă riguroasă și lucidă. Autorul pornește dela dicotomia lingvistică stabilită de Ferdinand de Saussure, distincție în fond între un punct de vedere obiectiv și altul subiectiv, între sincronie și diacronie. Preocuparea de bază este extrem de interesantă, dacă ne gândim la importanța ce i-o da regretatul fenomenolog francez Merleau Ponty, discipol al lui Husserl și admirator al operei lui de Saussure. In ultima carte a lui Merleau Ponty, "Signes", filosoful francez consacră un capitol "fenomenologiei limbajului" și un studiu nu mai puțin sugestiv "limbajului indirect și vocilor tăcerii". Merleau Ponty continuă investigațiile lui Husserl asupra limbajului. Dar pentru aceasta, filosoful francez nu face abstracție, ci dimpotrivă dorește să continue cea mai nobilă tradiție a filologiei franceze și în mod special doctrina lui Ferdinand de Saussure ("anumiți linguiști, fără s'o știe, bat terenul fenomenologiei"), care întrevedea limbajul ca fenomen de semnificații și acorda "tăcerii", "opacității" limbajului, o funcție deosebită în unitatea limbii. De Saussure deosebea "între lingvistica sincronică a cuvântului și o lingvistică diacronică a limbii, ireductibile una față de alta".

Fenomenologia limbajului stabilește o comunicare dialectică, posibilă grație distincției între știința obiectivă a limbajului și o fenomenologie a cuvântului. De aceea, școala lingvistică ce urmează pe Saussure simte nevoia să stabilească un principiu de mediațiune între cele două lingvistici care formează obiectul distincției lui, așa încât sincronia și diacronia se implică și se angajează reciproc. Fenomenologul își impune ca mistiune, aceea de a găsi un sens devenirii limbajului, conceput ca "echilibru în mișcare, și de a obține o unitate de valoare și o universalitate a limbajului care nu înseamnă câtuș de puțin o limbă universală". Ce n'ar putea să obțină nici psihologismul, nici istoricismul, nici "metafizicele", Merleau Ponty credea că îl poate obține fenomenologia.

Acestei frumoase problematici îi aparține studiul lui Eugen Coșeriu. Autorul urmărește rezolvarea antinomiei saussuriene dintre sincronie și diacronie, dintre domeniul semnificațiilor și domeniul materialității limbajului. Recunoaște în de Saussure

o seamă de "intuiții luminoase" în ce privește mutațiile lingvistice, între altele constatarea că rațiunea schimbării nu se află într'un 'moment istoric obiectiv' al limbajului, ci într'un "moment subiectiv" ("cuvântul"; interpretarea analogiei ca o creație sistematică și respingerea "inovațiilor generale"). Antinomia în chestiune poate fi depășită cu ajutorul conceptului de "enérgeia", înțelegând schimbarea nu ca simplă modificare a unui sistem dat, ci ca o continuă construcție a sistemului. În concluzie, Coșeriu reintroduce problema esențială a istoricității limbii și subliniază faptul că "limba se face cu ajutorul schimbării" și moare când această schimbare nu mai are loc. "Limba se face, dar această facere este o facere istorică, nu cotidiană. În acest fel, considerată în două momente succesive a istoriei sale limba nu este ni tout à fait une autre, ni tout à fait la même. Dar faptul că se menține parțial identică cu ea însăși și că încorporează noi tradiții, este tocmai ceea ce caracterizează funcționalitatea ei ca limbă și caracterul ei de obiect istoric".

George Uscătescu.

OVIDIANA (Recherches sur Ovide, publiées à l'occasion du bimillénaire de la naissance du poète, par N. I. Herescu. Paris, Société d'Édition "Les Belles Lettres", 1958, pp. XV-567).

Moartea profesorului și savantului N. I. Herescu lasă un mare gol în știința românească și în lumea exilului nostru, care din cultură și-a făcut singura armă valabilă de luptă. E de ajuns să cercetăm această monumentală "Ovidiana", pentru a avea măsura prestigiului de care s'a bucurat în întregul Occident N. I. Herescu. Pentru comemorarea bimilenarului lui Ovidiu, atât de rodnică în semnificații pentru noi, N. I. Herescu a mobilizat literalmente sub comanda lui tot ce pot avea mai valoros astăzi studiile clasice în lume. Dela Marouzeau, care i-a fost maestru, până la Ettore Paratore, dela marii latiniști dela Oxford, până la cei suedezi și germani, și la echipa de discipoli români ai Profesorului, cu prestigiu în țările de exil unde se află, contribuția tuturor la volumul întocmit de Herescu, este de o extraordinară înălțime și seriozitate.

Volumul conține, în afară de o Introducere a lui N. I. Herescu, studii asupra Patriei lui Ovidiu, Studii generale, articole consacrate poetului dragostei, al zeilor, al exilului, Minora et Incerta, Influenței și actualității poetului, etc. "Pentru marelui public, scria Herescu, care nu mai citește pe poet, comemorarea